

PATVIRTINTA

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos

2014 m. lapkričio 20 d. sprendimu Nr.

T-364

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ
KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS
PREVENCIJOS 2015–2016 METŲ PROGRAMA**

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS 2015–2016 METŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2015–2016 metų programoje (toliau – Programa) išdėstyti Savivaldybės politikos tikslai, prioritetai ir uždaviniai, susiję su narkotikų kontrole ir narkomanijos prevencija.

2. Siekiant įgyvendinti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos priemones, kompleksiskai šalinti šio neigiamo reiškinio priežastis, būtina stiprinti teisėsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo, socialinės apsaugos, kontrolės ir kitų savivaldybės institucijų sistemas, skatinti glaudesnę jų tarpusavio bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su visuomene, nevyriausybinėmis organizacijomis, ugdyti visuomenės nepakantumą neteisėtam narkotinių ir psichotropinių medžiagų platinimui ir vartojimui.

3. Programa pagrįsta šiais strateginiais dokumentais:

3.1. Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 4 d. nutarimu „Dėl Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2010–2016 metų programos patvirtinimo“;

3.2. Europos Sąjungos kovos su narkotikais strategija (2013–2020 m.);

3.3. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. gruodžio 13 d. rezoliucija „Dėl kryptingos narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevencijos ir kontrolės politikos“.

4. Programa parengta atsižvelgiant į narkotikų kontrolės politikos sritis: vaikų, jaunimo ir visuomenės švietimą, pasiūlos ir paklausos mažinimą, informacijos rinkimą ir analizę, mokslinių tyrimų plėtrą, bendradarbiavimą ir koordinavimą. Programa pagrįsta nuolatiniu narkotikų kontrolės politikos stiprinimu, teisinės bazės tobulinimu, stebėseną ir vertinimu, koordinuotu tarpinstitucinių programų įgyvendinimu, efektyviu lėšų naudojimu, griežta atskaitomybe ir kontrole.

5. Programai įgyvendinti būtinas politinis dėmesys ir tikslinis, šių dienų poreikius atitinkantis finansavimas.

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

6. Šiuo metu Lietuvoje rūko 1 iš 3 15–64 metų amžiaus gyventojų. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2013 m. nuo su rūkymu susijusių piktybinių navikų mirė 1 563 žmonės, arba 31 mažiau nei 2012 m. Dauguma (81,5 proc.) nuo šių piktybinių navikų mirusių asmenų buvo vyrai. 2013 m. 100 tūkst. gyventojų teko 53 mirusieji nuo su rūkymu susijusių piktybinių navikų (mieste – 47, kaime – 64).

7. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2013 m. dėl alkoholio vartojimo mirė 905 žmonės, tai 25 mažiau negu 2012 m. Dažniausios alkoholio vartojimo sukeltos mirties priežastys buvo alkoholinė kepenų liga (51,8 proc.), atsitiktinis apsinuodijimas alkoholiu (29,1 proc.) ir alkoholinė kardiomiopatija (11,2 proc.). 2013 m. vyrų mirtingumas dėl alkoholio vartojimo buvo 3,4 karto didesnis negu moterų.

8. Valstybinio psichikos sveikatos centro pateiktais duomenimis, 2013 m. gruodžio 31 d. asmens sveikatos priežiūros įstaigose dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas iš viso registruoti 5 847 asmenys (2012 m. – 5 935 asmenys, 2011 m. – 5 890 asmenų, 2010 m. – 6 056 asmenys). 2013 m. ligotumas narkomanija sudarė 198,7 atvejo 100 tūkst. gyventojų (2012 m. – 199,8 atv. 100 tūkst. gyv., 2011 m. – 196,1 atv. 100 tūkst. gyv., 2010 m. – 198,4 atv. 100 tūkst. gyv.). 2013 m. asmens sveikatos priežiūros įstaigose pirmą kartą dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ar psichotropines medžiagas, buvo registruoti 223 asmenys (2012 m. – 212 asmenų, 2011 m. – 251 asmuo, 2010 m. – 328 asmenys). 2013 m. sergamumas narkomanija sudarė 7,6 atvejo 100 tūkst. gyventojų (2012 m. – 7,2 atv. 100 tūkst. gyv., 2011 m. – 8,3 atv. 100 tūkst. gyv., 2010 m. – 10,6 atv. 100 tūkst. gyv.).

9. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, sergamumas priklausomybės ligomis ir narkomanija 2011–2013 m. Šiaulių mieste mažėjo. Sergamumas priklausomybės ligomis 2011 m. mieste siekė 23,9 atvejo 100 000 gyventojų, 2013 m. – 9,4 atvejo 100 000 gyventojų. Sergamumas narkomanija Šiauliuose 2011 m. siekė 7,4 atvejo 100 000 gyventojų, 2013 m. – 0,9 atvejo 100 000 gyventojų. Ligos narkomanija Šiaulių mieste 2011 m. siekė 122,6 atvejo 100 000 gyventojų, 2013 m. – 124,0 atvejus 100 000 gyventojų. Psichikos ir elgesio sutrikimai, atsirandantys vartojant psichoaktyvias medžiagas 2011 m. mieste sudarė 2,76 atvejo 100 000 gyventojų, 2013 m. – 1,89 atvejo 100 000 gyventojų.

10. 2011 m. atlikto 20–64 metų Šiaulių miesto suaugusių gyventojų gyvenamosios tyrimo duomenimis, 23,5 proc. respondentų nurodė, kad jie kasdien rūko (36,8 proc. vyrų ir 12,4 proc. moterų). Didesnę kasdien rūkančiųjų dalį sudarė jaunesni (20–44 metų amžiaus), žemesnį išsilavinimą turintys, išsiskyrę tyrimo dalyviai. Alus – dažniausiai

vartojamas alkoholinis gėrimas. Kasdien ar kelis kartus per savaitę jį gėrė 28,5 proc. tyrimo dalyvių. Stiprius alkoholinius gėrimus dažnai (kasdien ar kelis kartus per savaitę) gėrė 20,2 proc. respondentų. Bet kokius alkoholinius gėrimus kasdien ar kelis kartus per savaitę gėrė 39,8 proc. vyrų ir 14,3 proc. moterų. Vyrų (14,5 proc.) ir 20–34 metų amžiaus (23,1 proc.) tyrimo dalyviai dažnai vieno pobūvio metu išgėrė tokį alkoholio kiekį, kuris prilygo 6 standartiniams alkoholio vienetams (SAV). Daugiausia (24,8 proc.) jauniausių respondentų (20–24 metų) pažinojo nuo vieno iki kelių narkotikus vartojančių asmenų.

11. 2013 m. atlikto Šiaulių miesto mokinių gyvensenos tyrimo duomenimis, 10,3 proc. penktos klasės, 44,3 proc. septintos klasės ir 53,5 proc. devintos klasės mokinių yra kada nors bandę rūkyti. Septintos klasės (9,4 proc.) ir devintos klasės (9,1 proc.) mokinių tvirtino, kad rūko ir dabar. Kiekvieną dieną alų dažniau gėrė berniukai (1,9 proc.) nei mergaitės (0,2 proc.). Degtinę ir kitus stiprius gėrimus kiekvieną dieną gėrė didesnė dalis berniukų (1,6 proc.) nei mergaičių (0,2 proc.). 53,3 proc. devintokų ir 26,4 proc. septintokų tvirtino, kad buvo išgėrę tiek daug alkoholinių gėrimų, jog pasijusto apsvaigę. 19,6 proc. devintos klasės berniukų ir 8,9 proc. devintos klasės mergaičių tvirtino, kad rūkė kanapes.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

12. Programos tikslas – stabdyti ir mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą stiprinant asmens ir visuomenės švietimą, sveikatą ir saugumą, sudarant prielaidas efektyvesniam savivaldybės institucijų, teisėsaugos įstaigų ir nevyriausybių organizacijų bendradarbiavimui.

13. Programos uždaviniai:

13.1. stabdyti ir mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir jų paklausą ugdant visuomenės neigiamą požiūrį į narkotines ir psichotropines medžiagas, diegiant žmogaus gyvenimo reikšmės ir vertybinių nuostatų bei sveikos gyvensenos sampratą;

13.2. mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlą stiprinant šių medžiagų apyvartos kontrolę;

13.3. užtikrinti ir stiprinti institucijų bendradarbiavimą ir koordinavimą narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos srityse;

13.4. atlikti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, jo padarinių, pasiūlos ir paklausos mažinimo priemonių stebėseną bei vertinimą ir plėtoti mokslinius tyrimus.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR ATSKAITOMYBĖ

14. Programos įgyvendinimo kontrolę atlieka Šiaulių miesto savivaldybė.

15. Programos įgyvendinimą organizuoja ir koordinuoja Šiaulių miesto narkotikų kontrolės komisija (toliau – Komisija).

16. Atsakingos savivaldybės institucijos ir įstaigos, vykdančios Programos priede nurodytas Programos įgyvendinimo priemones, kiekvienais metais į savo strateginius veiklos planus įtraukia priemones, kurias numato vykdyti pagal Programą.

17. Savivaldybės institucijos ir įstaigos, vykdančios Programos įgyvendinimo priemones, kiekvienais metais iki sausio 31 d. pateikia Komisijai informaciją apie Programos įgyvendinimo priemonių vykdymą.

18. Komisija koordinuoja Programos įgyvendinimo priemonių vykdymą ir kiekvienais metais iki kovo 1 d. parengia Programos įgyvendinimo priemonių vykdymo ataskaitą, ją pateikia Šiaulių miesto savivaldybei, suinteresuotoms institucijoms ir įstaigoms, asociacijoms, pristato visuomenei, nurodydama vykdomų priemonių veiksmingumą.

19. Savivaldybių institucijos, įgyvendindamos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos ir paklausos mažinimo priemones, bendradarbiauja su sveikatos apsaugos, socialinių paslaugų teikimo, kultūros, švietimo, teisėsaugos įstaigomis, teritorinėmis darbo biržomis, asociacijomis, bendruomenėmis.

20. Šiaulių miesto savivaldybė lėšas Programai įgyvendinti numato rengdama atitinkamų metų savivaldybės biudžetą, atsižvelgdama į finansavimo galimybes. Programai įgyvendinti taip pat gali būti naudojamos ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.
